A°. 1833. No. 94.

JAVASCHE COURANT.

Woensdag *den 28sten Augustus.*

OFFICIEEL GEDEELTE.

EXTRACT *uit het Register der Resolutien van den Gouverneur Generaal ad interim van Nederlandsch Indie in Rade.*

BUITENZORG, *den [illegible] augustus 1833.* (No. 1).

Gelezen enz.

In aanmerking nemende de wenschelijkheid eener algemeene bepaling omtrent de te verleenen indemniteit aan Inlanders, die bij de regtbanken als getuigen worden opgeroepen, waartoe de ondervinding heeft doen zien, dat over het algemeen, niet minder dan *acht centen* daags per hoofd, als voldoende kunnen worden aangemerkt;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Met intrekking, nu voor als dan, van de hier omtrent thans bestaande verordeningen, te bepalen, dat met primo januarij aanstaande, over geheel *Java*, aan elken Inlandschen getuige, die door den regter wordt opgeroepen, en daardoor buiten zijne woonplaats moet vernachten, eene indemniteit zal worden uitbetaald van *acht centen* daags;

Ten tweede: Enz.

Extract enz.

Accordeert met voorschreven register.

De Adjunct Secretaris der Indische Regering,

VAN OLPEN.

Door Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal ad interim in Rade, zijn de volgende dispositien genomen:

Tot lid der subkommissie van onderwijs te *Riouw*, de 1ste luitenant der artillerie *S. A. L. Abbema*, en zulks in plaats van den kapitein der infanterie *H. Buitenhuis*, als lid van gen. kommissie honorabel ontslagen.

Tot tweeden kommies bij het Residentie-kantoor te *Palembang*, *R. Scherius*, thans derde kommies der tweede klasse aldaar.

Tot kommies, belast met de comptabiliteit, tevens pakhuismeester te *Palembang*, *J. H. C. Munder*, thans eerste klerk bij het Residentie-kantoor aldaar, en zulks in plaats van den kommies pakhuismeester *J. B. Nieuwkamp*, als zoodanig honorabel ontslagen en op wachtgeld gesteld; en

Tot kommies titulair bij het Residentie-kantoor van *Japara en Joana*, *J. M. Muller*, thans klerk bij gemeld kantoor.

GEPENSIONEERD:

De plaatselijke geneesheer in de *Preanger Regentschappen*, *H. L. Bruijninga.*

De opziener der eerste klasse bij den waterstaat en 's lands gebouwen te *Samarang*, *A. Beekhuijsen*, en

De kommies bij het Residentie-kantoor te *Japara*, *F. M. van Raadshoven.*

IN-OFFICIEEL GEDEELTE.

BATAVIA, *den 25sten augustus 1833.*

De verjaring van 's Konings geboorte is gisteren alhier plegtig gevierd. Naauwlijks hadden de salutschoten den feestdag aangekondigd, of de troepen van het garnizoen kwamen onder de wapenen en vereenigden zich op het plein van *Weltevreden*, alwaar zij door den Generaal-majoor titulair *Schenck*, in oogenschouw werden genomen. Te elf uren, ontving Zijne Excellentie de Gouverneur Generaal ad interim, met de leden der Regering, in eene algemeene audientie op het paleis van *Weltevreden*, de gelukwenschen der civile en militaire autoriteiten en kollegien en burgerlijke personen. Salvo's uit het geschut herhaalden zich vervolgens op den middag en bij zons ondergang; en de dag werd besloten door een bal en souper in het lokaal der Societeit *de Harmonie*, alwaar alle civile en militaire ambtenaren en voornaamste ingezetenen van *Batavia* tegenwoordig waren. Eene fraai geïllumineerde eereboog, aan de overzijde der rivier van *Rijswijk* geplaatst; de sierlijk verlichte zalen, en vooral de talrijke dames, die in smaakvolle kleeding en bekoorlijkheid wedijverden, leverden een allerschoonst gezigt op. Aan het souper werden de toasten door den Gouverneur Generaal ad interim, in toepasselijke bewoordingen, ingesteld aan den besten der Koningen en Hoogst Deszelfs Huis en aan het dierbare Vaderland, met ongemeene geestdrift ontvangen. De beker werd vervolgens met toejuiching geledigd ter eere van Zijne Excellentie den Kommissaris Generaal, en, van Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal ad interim, doch welke laatste, inmiddels, aan onzen grijzen krijgsheld *Chassé* en aan de braven der Citadel indachtig was geweest; de wijze waarop deze toast algemeene bijval vond, bewees ondubbelzinnig en treffend dat de gedachte aan trouw en opoffering aan Koning en Vaderland, hier, even als daar, de harten doet gloeijen!

Na het souper, vertoefden Zijne Excellentie de Gouverneur Generaal ad interim en Mevrouw *Baud*, nog een geruimen tijd, en eerst, vroeg in den morgen, eindigde het feest, waarop onafgebrokene vrolijkheid had geheerscht.

EUROPESCHE BERIGTEN.

NEDERLANDEN.

» In Maart ll: is bij den boekhandelaar Frank, te 's Gravenhage, een werk in het licht verschenen, handelende over den geest van revolutie in het algemeen, en dien van Frankrijk in het bijzonder. Hetzelve is, zoo men verzekert, geschreven door den heer van Capelle, een der veroordeelde Ministers van Koning Karel X. » Het is de revolutiegeest" zoo schetst de schrijver dien beknoptelijk, [illegible] van het volk heeft opgewekt en gevoed, die de souvereiniteitsregten der menigte verkondigd, en haar een zamenstel van leerlingen heeft geschonken, onder het mom van de vrijheid; die in naam der beschaving, de vruchten der vrijheid verteert, en haar van hare waarborgen berooft; die, kortom, met zijne middelen van vernieling alle werken der ondervinding slaat en verbreekt."

Een der afdeelingen van dit werk, handelende over het verbond der Fransche en Engelsche Gouvernementen, en over de aanvallen tegen Holland, luidt aldus:

» De 72 Protokollen van het Londensch Congres hebben eindelijk geleid, niet tot eene regeling der zwarigheden, welke aan dat Congres waren onderworpen, maar tot eerste doel der geheime streken, welke die Protokollen bedekten, tot een verbond tusschen het revolutionair bewind van Frankrijk en het *hervormingsgezinde* van Engeland; een verbond, dat zoo men de inzigten nagaat, welke het meest tot de aanknooping daarvan hebben gestrekt, naar niets minder haakt, dan na wereldheerschappij.

» Weg, voortaan, met het bloedregt der volken; weg met die belemmerende bepalingen, door *de* ondervinding in naam van regt en menschheid geheiligd; zij moeten verdwijnen voor het staatsregt der omwentelingen; de Staten, die zich daaraan niet willen onderwerpen, zullen in den *ban* gedaan worden, zonder dat men omtrent hen iets anders meer hebbe in acht te nemen, dan die willekeurige bevelen, welke oppermagtig worden verkondigd door de dagbladen, die van dit oogenblik de eenige *tafelen* der volkswetten zijn.

» Eerst treft men geringe slagtoffers, in afwachting van zich tot de grootere te kunnen wenden, die nog verbijsterd en in den waan van den algemeenen vrede voortleven, en die, door de eerste te laten offeren, ofschoon het hun eigen zaak geldt, bondgenooten, en nog meer zedelijke kracht verliezen.

» Daadzaken spreken: men zie de expeditie van Ancona, de aanslagen tegen Portugal, en meer openlijk de dubbele aanrandingen van Holland, zonder eenige voorafgaande oorlogsverklaring, zonder eenig regt hoegenaamd; want ik herhaal het, de Londensche Conferentie heeft geene roeping tot het gebruiken van geweld; des te minder nog, de minderheid harer leden.

» Die gedrochtelijke aanrandingen hebben het door hare aanleggers gewenschte gevolg niet gehad: het slagtoffer staat nog.

» Van de twee volken, welke het Koningrijk der Nederlanden uitmaakten, heeft Belgie eene omwenteling ondergaan; Holland heeft er zich voor behoed. Van dit oogenblik tegenstanders geworden zijnde, heeft hun beider lot zijne vruchten gedragen: in den korten tijd van twee jaren is onder de Belgen alles ontaard, onder de Hollanders alles uitgebreid.

» Belgie had, vóór den schok, dien het heeft getroffen, eene mate van bloei verkregen, te voren ongekend en zijne verwachtingen verre overtreffende; daarna waren zijne verliezen en jammeren grenzeloos.

» Het leefde onder eenen Koning, die als vader zorgde voor zijn welzijn, die onuitputtelijk was in middelen, om deszelfs luister ten top te voeren, en wiens doorluchtig geslacht sints lang het land beweldadigd had; thans heeft het een schimkoning, een vreemdeling, zaakgelastigde van het Engelsche Ministerie en die in Engeland een jaargeld en eene wijkplaats behouden heeft. Vroeger waren de Belgen vermaard wegens hunnen krijgshaftigen aard; thans niet meer. Belgie, dat vier millioen inwoners telt, staat tegen over Holland, dat slechts de helft dier bevolking heeft, en het eerste heeft echter tweemalen de hulp van een Fransch leger ingeroepen tegen het Hollandsche leger, de eerstemaal, na eene volslagen nederlaag, en op het oogenblik van een' volslagen inval; de tweedemaal, om stilzwijgend aanschouwer van eene worsteling te wezen.

» Alles, zeggen wij, is onder de Hollanders uitgebreid; zij zijn getrouw geweest aan hunnen roem, aan hunne zeden, aan hunne wetten en aan den waardigen Monarch, die de rijke erfgenaam is van de edele deugden, waarmede zijne voorvaderen prijkten, die den Nederlandschen Staat roem bijzetteden; door zijn schild gedekt, wijken zij voor geen gevaar, voorziet hunne vaderlandsliefde in al de opofferingen, en terwijl in Belgie Volk en Koning in eene vernederende ellende gedompeld worden, maken in Holland Volk en Koning den roem van den tegenwoordigen tijd uit."

DUITSCHLAND.

BERLIJN, *den 30den februari ll.*

Binnen kort zal er te Parijs eene levensbeschrijving van den Hertog van Reischstadt in het licht verschijnen, geschreven door den gewezen Minister van Karel X, den heer de Montbel (die zich, gelijk men weet, sedert de omwenteling van julij 1830, te Weenen ophoudt.) In dit werkje verhaalt de schrijver, dat er, kort na zijne aankomst te Weenen, een aanzienlijk Staatsman aldaar was verschenen, schijnbaar met eene andere zending belast, maar in waarheid om aan den jeugdigen Hertog voorstellen, betrekkelijk het aannemen van het oppergezag in Frankrijk als Keizer, te doen, die echter na meermalen herhaalde pogingen afgewezen waren. De voornaamste artikelen eener grondwet, die men aan den nieuwen Keizer wilde aanbieden, waren de volgende: De Keizerlijke waardigheid is erfelijk. De Katholijke godsdienst is, als die van de meerderheid, godsdienst van den Staat. De gewone begrooting wordt voor eene reeks van jaren vastgesteld. De Souverein kan Pairs benoemen, titels verleenen en majoraten stichten. Het kiesregt wordt aan alle Franschen toegekend, die burgerlijke regten genieten en belastingen betalen. Verkiesbaar zijn de dertig meest belaste kiezers van het arrondissement. De drukpers staat te Parijs onder toezigt van vijf Pairs en vijf Afgevaardigden, in de departementen onder dat van drie leden der departementsraden. Over misdrijven der drukpers wordt door de Hoven van Assises uitspraak gedaan.

Volgens den heer de Montbel, waren deze voorstellen aan den Vorst von Metternich voorgelegd geworden om hem te toonen, dat men werkelijk eene vaste Regering invoeren, en geene theoretische bespiegelingen verwezenlijken wilde. De Keizer van Oostenrijk, aan wien dezelve medegedeeld werden, moet daarop geantwoord hebben: » Ik zal nooit vrijwillig tegen mijne beginselen handelen. Ik bemin mijnen kleinzoon te zeer, om hem aan de kans van staatkundige proefneming bloot te stellen." De Hertog van Reichstadt zelve zoude verklaard hebben, dat hij niet verkoos de speelbal der partijen in Frankrijk te worden, en de Vorst von Metternich moet aan den Franschen zendeling gezegd hebben: » Het » is een ongerijmd denkbeeld, het Bonapartismus te willen herstel- » len zonder Bonaparte."

Wij zouden, dit geheele berigt voor een verzinsel houden, indien het niet door eenen man, als de heer de Montbel, verhaald wierd. Zoo het geheel of ten deele waar is, dan vinden wij daarin vooral merkwaardig, vooreerst, dat eene groote meerderheid der Franschen de noodzakelijkheid van een vast gezag, tegen over de ongerijmde leer van de volks-souvereiniteit, erkent; en ten tweede dat mannen, van zoo veel ondervinding en menschenkennis als de voorname Bonapartisten, het in goeden ernst voor mogelijk schijnen te houden, om zulk een gezag door eene papieren grondwet, die op geenerlei regten steunt, te kunnen daarstellen.

FRANKFORT, *den 7den april jl.* Omtrent de oorzaak en den aanleg van den plaats gehad hebbenden aanslag is men nog niet in het zekere onderrigt. Volgens bijzondere brieven uit Maintz moet men er vooraf de lucht van gekregen hebben, want de militaire overheid heeft er gereed gestaan om bij opontbod hulp aan de stad toe te brengen. Het is onmiskenbaar, dat er een zeer geregeld plan van overweldiging heeft bestaan; dit bewijst de geheele toedragt der gebeurtenis. De aanval op de hoofdwacht is niet onbesuisd, maar met krijgsbeleid ondernomen. De bestormers maakten op kommando een geregeld pelotonsvuur, zoo dat de wacht in verwarring geraakte en te gering in getal was om tegenstand te bieden. Gelijktijdig werden de tolhuizen in de dorpen rond de stad, zoo als te Praunheim en Preungerheim, overrompeld, en waren er hoopen volks naar Frankfort in aantogt. Te Bornheim heeft men op den weg kruid en kogels gevonden, die bij het mislukken van den toeleg in den loop gebleven zijn; ook van binnen vond men vuurpijlen, om seinen naar buiten te geven. Een groot aantal der zamengezworenen is over de muren van het Museum van Bethmann ontvlugt, alwaar men verscheiden karabijnen heeft opgeraapt. De rust is geheel in de stad hersteld; sterke patrouilles doorkruisen de straten. Bijval bij de inwoners heeft aan dit boos opzet ontbroken, waardoor het voornamelijk den bodem is ingeslagen. Een der studenten wilde bij het vermeesteren der hoofdwacht geweren aan het volk uitdeelen, maar niemand nam ze aan; elk een was over het onverwachtte der zaak verbaasd en in den beginne sloeg men er naauwelijks geloof aan. De vreemdelingen hebben er dus de voornaamste rol in gespeeld, voornamelijk studenten. Intusschen kost het voorval aan verscheiden onschuldige burgers en soldaten het leven. Een der laatsten heeft een schot met een gekapten kogel gekregen en om een dergelijk schot is een burgerjongen het been afgezet moeten worden. Ofschoon deze moedwil breed zal uitgemeten worden door al degenen, die zich in een goed gevolg verblijd zouden hebben, en dat zij natuurlijk tot voorzorgen aanleiding geven zal, zoo kan men er toch gelukkig van zeggen, dat de aanleggers voor den schrik geweken zijn, dat zij zich alleen bevonden.

Zoodra de tijding van het gebeurde in het groothertoglijk Hessen bekend werd, nam men te Darmstad aan de poorten de noodige voorzorg, om de vlugtelingen te grijpen. Zekere doctor *Neuhof*, uit Frankfort, werd er in verzekerde bewaring genomen; doch ontsnapte aan den agent, die hem overbrengen zou, waarop deze man, die reeds bejaard was, uit wanhoop over hetgeen hem overkwam, in het water sprong. Ook heeft men er vier studenten gevat, waarvan er een, die men meende te Brunswijk te huis te behooren, zich een kogel door het hoofd wilde jagen, en toen het schot mistte, zich de aders opende. Men heeft dien ongelukkige toch behouden en naar het hospitaal gebragt.

Het is voor alsnog moeijelijk iets meer als bijzondere voorvallen van dezen gedempten opstand mede te deelen, waarvan de zamenhang eerst nader zal moeten blijken.

RUSLAND.

Een der Petersburgsche bladen, *de Noordsche Bij*, van de maand februarij behelst, onder het opschrift *Peter de Groote als hervormer*, een artikel waarin het de dikwijls beweerde stelling, dat *Peter I* de Russen hunne nationaliteit heeft doen verliezen, en dat zij, bij eene niet zoo plotselinge beschaving, een vaster en beter gegrond nationaal karakter hadden kunnen verkrijgen, poogt te wederleggen. De voorname bestanddeelen der nationaliteit, taal, aard, zeden, gewoonten, kleeding en levenswijze, wordt in het gemeld artikel gezegd, kunnen bij geen volk die verandering ontgaan, welke de tijd en verschillende omstandigheden daarin brengen; maar *Peter de Groote* heeft slechts de kleederdragt en eenige gewoonten, en ook deze slechts onder hoogere klassen, dus bij het kleinste deel der natie, aan zekere veranderingen onderworpen; hij heeft de baarden, den kaftan en eenige oude gebruiken afgeschaft, maar geloof, zeden en karakter laten blijven bestaan, en in dezen gelijkt de Rus noch naar den Duitscher, noch naar den Engelschman, noch naar den Franschman; levendigheid van geest, gaaf van berekening en ijverige werkzaamheid zijn deszelfs eigenaardige kenmerken op het slagveld en op het vreedzame pad der kunstvlijt. Ook de Russische taal heeft *Peter de Groote* als taal der Regering behouden; wel is waar is dezelve in den beginne met een aantal vreemde uitdrukkingen overladen geworden, maar men had destijds nieuwe woorden voor eene menigte nieuwe denkbeelden noodig, en eerst sinds *Peters* tijd bestaat er eene Russische poëzij. Wat het verwijt betreft, dat hij anderen nagebootst heeft, zoo merkt het blad aan, dat alle natien hare beschaving, de eene meer, de andere minder, van vreemden hebben overgenomen, en dat dit voor Rusland in het bijzonder noodig geweest is, daar het uit zoo velerlei volksstammen bestond, welke *Peter de Groote* alle vereenigd heeft, door hun eene gemeenschappelijke beschaving te geven, waartoe hij het beste en nuttigste van de buitenlanders heeft overgenomen.

TURKIJEN.

Het *Journal des Débats* van den 24sten januarij, zegt het volgende:

» Zie hier de Ottomanische Porte tegenover het digst nabij zijnde, het meest bedenkelijk ernstige gevaar, hetwelk nog immer haar bestaan heeft bedreigd! De verstrooijing der keizerlijke armee is volkomen. De Grootvizier is in der Egijptenaren magt; geenerlei ernstige hinderpaal scheidt den overwinnenden Ibrahim van den Aziatischen oever der zee-engte: van Koniah voert de koerierweg in 60 uren naar Scutari.

Vielen de rijksgebieden als de bijzondere menschen, onthouden zich de Staten als de legers, alsdan zouden de overwegingen nopens Turkije, van nu af aan, zich in eene lijkrede veranderen en de beraadslaging over de verdeeling van deszelfs bouwvallen zoude worden aangevangen, maar alvorens voor de verbeelding eene zoo rijke loopbaan te openen, willen wij onderzoeken of metterdaad tot zulk een uiterste aan het Ottomannische rijk deszelfs leven is onttogen, dat er niets meer te doen is, dan deszelfs naam van de wereldkaart te schrappen, en eene enkele Europesche kwestie in de plaats te stellen, van eene kwestie, die in hare ontwikkelingen Azia, Afrika en Europa omvat.

De sints ettelijke jaren trapsgewijze voortgaande verzwakking van het Turksche Rijk, is eene openbare daadzaak, omtrent welke geene mogelijkheid van twijfel bestaat.

Maar tot hoe ver strekten zich de eerste ontwerpen van Mehemet-Ali tegen het Keizerrijk uit, en wat zal, na de overwinning, van die ontwerpen geworden zijn? Ziedaar de eerste kwestie, die zich voordoet.

Gewisselijk hebben de Europesche kabinetten, niet zonder er door bewogen te zijn, de toebereidselen en de voortgangen aangezien van eenen krijgstogt, die zich tegen het bestaan zelven des Turkschen rijks zoo dreigend vertoonde; hunne oplettendheid heeft zich moeten vestigen op de rol, welke ongekende gebeurtenissen hen zoude kunnen roepen in de aangelegenheden van het Oosten te spelen. Frankrijk en Engeland hebben niet kunnen wachten tot zij den Taurus waren overschreden, alvorens althans radenderwijze te Konstantinopel en te Alexandrie werkzaam te zijn. Te zeer wezenlijke, te zeer uitdrukkelijke belangen eischten hunnerzijds in dat gedeelte der wereld eene waakzorg, die door geene meer onlangsche gebeurtenissen immer heeft moeten worden afgeleid.

Onze ingewonnen bescheiden nopen ons te gelooven, dat zoo wel te Konstantinopel als te Alexandrie, Frankrijks verstandige, vreedzame en welwillende stem gewogen heeft met al den nadruk, welken de kracht aan de woorden geeft. Eene bemiddelende werking, van welken aard dan ook, tusschen den Heer en den vasal, heeft in de zaken van het Oosten de eerste Fransche gedachte moeten zijn, en indien men alle de briefwisselingen van Alexandrie en Caïro gelooft; indien men zich verlaat op de meest in de Egijptische zaken doorkneede mannen, heeft Mehemet-Ali nimmer, zelfs niet na het overtrekken van den Taurus, eene bemiddeling verworpen waarbij

de in naam en daadwerkelijk de souvereiniteit der Porte tot grondslag zoude worden gesteld, mits ook daarbij eene regtmatige en behoorlijke schadevergoeding voor den Egijptischen krijgstogt wierd vastgesteld.

Zoodanig was dan, nog vóór weinige dagen, de werkelijke staat der kwestie; en wel verre was het derhalve er van af, dat in de vlakte van Klein-Azie tusschen de troepen van Ibrahim en het leger van den Grootvizier, over het lot der Europesche Monarchie zoude zijn gestreden geworden; neen, er werd gestreden over het op meerder of minder voordeelige voorwaarden terugkeeren of liever behouden van Egijpte onder de Turksche heerschappij, en de Europesche bondgenooten der Porte drongen met al derzelver invloed op die ontknooping aan, die voor de Porte in de hagchelijke gesteldheid, in welke zij zich bevindt, de minst ongunstige was.

De neêrlaag der Keizerlijke troepen in Anatolie heeft het aanzigt der zaken geheel veranderd. Het komt er op aan, te weten of een zoo schitterend voordeel den Egijptischen Pacha niet uit de wegen van omzigtigheid geworpen hebbe, in welke tot dusverre zijne eigene wijsheid en de toespraak der Europesche kabinetten hem behielden; zelfs de Porte, overweldigd door eenen zoo onverwachten rampslag, heeft welligt de aanbieding eener Europesche interventie van meer nabij dan die van Frankrijk en Engeland aanvaard; en eindelijk kan ook eene plaatselijke volksberoering aan de lange en treurige regering van Mahmoud een einde gemaakt en Turkije aan alle de kansen eener inwendige ontbinding hebben overgeleverd.

Laat ons aannemen, dat de tijding der overwinning van Koniah te Alexandrie het eerzuchtig ontwerp heeft doen geboren worden om niet anders dan binnen de muren van Konstantinopel te onderhandelen; laat ons aannemen dat de reeds tusschen de Porte en Egijpte geopende onderhandelingen nogmaals worden afgebroken, en dat Ibrahim den afstand overschrijde die hem van de hoofdstad des rijks nog gescheiden houdt, dan staat het aan Frankrijk en aan Engeland om toe te zien of het hun voegen kan het Ottomansche rijk te laten vernietigen, onder de slagen van eenen muitenden en gelukkigen Pacha. Wat ons betreft is deze kwestie meer dan opgelost.

Voorts dat, indien de Porte daarentegen bij eenen magtigen, tot dusverre haar vijandige bondgenoot, eene meer onmiddelijke hulp heeft gezocht, indien de aankomst van den Graaf Muraview te Konstantinopel, die, naar luid der Duitsche dagbladen schier ontverwijld is gevolgd geworden, door de aanbieding eener werkdadige tusschenkomst, den Sultan zich in Rusland's armen heeft doen werpen, alsdan wordt de kwestie van nog grooteren omvang, en roept zij, in het Westen van Europa, de levendigste en ernstigste belangstelling in.

Niet om het onder de voogdij of liever onder de heerschappij van eenige Mogendheid welke ook, te doen vallen, beijveren zich Frankrijk en Engeland om het zieltoogende ligchaam des Ottomannischen rijks tot een vernieuwd leven op te wekken en maken zij zich gereed om het aan de hetzelve bedreigende krisis te ontrukken.

Omtrent geene kwestie welligt vertoont zich de alliantie tusschen Frankrijk en Engeland meer openbaar, meer innig, meer nuttig, dan met opzigt tot die betreffende den Turksch-Egijptischen strijd. Oostenrijk heeft ook geen ander belang dan om deszelfs krachtsinspanningen te vereenigen met die beide geallieerden, in eene aangelegenheid, welke het niet zoude verzaken kunnen zonder aan deszelfs eigene Europesche gesteltenis eenen zwaren schok toe te brengen. Hoe dan te onderstellen, dat Rusland er aan denken kunne om gebeurtenissen te doen geboren worden, van welke deszelfs verlichte staatkunde den langen weerklank heeft kunnen en moeten berekenen.

Laat ons deze aangelegenheid bij zamenvatting overzien en gelooven, dat Frankrijk noch door den tijd, noch door de verscheidenheid der aan haar verbondene kansen onvoorbereid zal worden gevonden.

Of Egijpte zal met de Porte op voor beide provincien gelijkelijk voordeelige voorwaarden onderhandelen; en deze ontknooping, de meest waarschijnlijke, is ook die welke door onze wenschen wordt ingeroepen;

Of de kwestie, verblijvende bij den strijd tusschen Mahmoud en Mehemed-Ali, zal beslist worden door de aanvankelijk drangredenende en, is het nood, werkdadige Europesche tusschenkomst, tegen den Pacha, die meer zoude willen eischen dan vergoeding zijner oorlogskosten.

Of eindelijk zal Rusland, door de Porte daartoe worden verzocht, en welligt genoopt door het schouwspel der inwendige beroeringen die het gevolg der jongste gebeurtenissen kunnen zijn, optreden om in deszelfs eigen naam te handelen; en in dit laatste geval zal Frankrijk geen haarbreed wijken van deszelfs rol van groote mogendheid ter handhaving van het Europesche statenstelsel. Toen Frankrijk het *statu quo* der traktaten van 1815 aannam, heeft het zoo aan de overige Mogendheden als aan zich zelven, beloofd het nimmer, door wien ook, te laten verkrachten.

Al wie heden zoude willen ondernemen een nieuw Europa in te deelen, zoude Frankrijk geneigd en gereed vinden, om deszelfs regten in die deeling te doen gelden.

MENGELINGEN.

(*Vervolg der* Javasche Courant *van den 31den dezer.*)

Hoe roemrijk werd ook door de onzen de overwinning op de Engelschen behaald, in de Middellandsche Zee ten jare 1652 in den zeeslag bij Monte Christi, en ten jare 1653 in dien bij Livorno, beiden onder het bevel van den dapperen *Jan van Galen*. Niettegenstaande, in het eerstgemelde gevecht, zeven schoten onder water te hebben bekomen, in weerwil dat zijn schip tot driemalen toe in brand geraakt en zijn want meestal aan flarden geschoten was, stuift deze onze bevelhebber met zijn wrak schip tegen de digtste drommen der Engelschen in, en verspreidt schrik en angst onder hunne vloot. Hun fregat *Phoenix* wordt enterende genomen, en de Engelsche Admiraal Bodley, na aan boord geklampt doch door andere schepen ontzet te zijn, genoodzaakt de vlugt te nemen. Ook Cornelis Tromp had zich in dit zeegevecht met roem overladen.

Bij den slag voor Livorno was de strijd niet minder hevig tegen de beide vereenigde vloten onder de Engelsche Admiraals Bodley en Appleton. Onze Van Galen giert een Engelsch schip op zijde, brandt er de volle laag op in, en één der Kogels in de Kruidkamer neerkomende, doet het schip in de lucht vliegen, waarbij van de scheepsbevolking slechts zeven man werden gered. Ook het Engelsche schip *Samson* wordt door Cornelis Tromp op het deerlijkst gehavend; terwijl de Hollandsche matrozen hetzelve enteren, roept de Engelsche scheepsbemanning om kwartier, maar één onzer branders, ter andere zijde den *Samson* aan boord klampende, steekt hem in brand, waarbij het vuur zich aan de kruidkamer mededeelt, en ook dit schip verbrijzeld in de lucht doet verstuiven. De onzen enteren ook nog het vijandelijke schip den *Levant- Merchant*, maken het prijs, en brengen het in Livorne op. Een Engelsche brander, op Van Galen afkomende, wordt in den grond geboord. Het Engelsche Admiraalschip, door de onzen onophoudelijk geteisterd en gehavend, wordt eindelijk afgemat, en de bevelvoerder Appleton, geene kans meer ziende den dans te ontspringen, vliegt met de brandende lont naar de kruidkamer, in wanhoop daarin het vuur willende steken, doch, hetzij door eigene weifeling of door andere oorzaak in dit opzet gestuit, is hij ten laatste genoodzaakt zich aan ons over te geven. De vruchten dezer overwinning waren het veroveren van *drie*, het verbranden van *twee* en het doen te gronde zinken van *één* der vijandelijke bodems.

Deze zege kostte ons echter den heldendood van den edelen vlootvoogd Van Galen. Te midden van den strijd was hem de regtervoet, boven den enkel, afgeschoten; hij verbergde die wond, doch de onderstuurman, dezelve gewaar wordende, waarschuwde hem » niet dood te bloeden.» Het been werd hem nu onder de knie afgezet. Een glas wijn ter versterking hem toegediend, en zonder uiterlijke teekenen van pijn door hem genuttigd zijnde, wierp hij het geledigde glas tegen den grond aan stukken, met de woorden :» *De Engelsche Koningsmoorders moeten het toch alles betalen.*» Het vele bloedverlies verhaastte echter zijnen dood, en hij stierf onder dit, bij zijnen laatsten snik uitgesproken, roemrijk gezegde: HET VALT LIGT VOOR HET VADERLAND, MIDDEN IN DE OVERWINNING, TE STERVEN.» In de Nieuwe Kerk, te Amsterdam, rust, onder eene heerlijke graftombe, zijne heilige asch.

Ook in den slag bij Duins werd door onze vaderlandsche zeemagt veel heldenmoed betoond. Twee Engelsche bevelhebbers hadden elkander den eed gedaan, onzen Admiraal Tromp weg te slepen, aan kant te helpen of in den grond te booren. Tromp sloeg met zijn schip boord aan boord, en werd in dat gevecht nog aangevallen door Ackson, die hem met schrootvuur aanrandde, waardoor zijn secretaris hem ter zijde kwam te sneuvelen. Tromp moedigde hierop heldhaftig zijne scheepsbevolking aan, en sprak den zijnen derwijze hart in het lijf, dat één der matroozen tegen de houwers van een der Engelsche schepen er op in gesprongen, onder eene hageljagt van kogels, bij de hoodftouwen opklouterde, de Engelsche vlag van de steng rukte, en onze *Prinsen-vlag* er voor in de plaats stelde, voor welk heldenfeit deze matroos van wege de Staten met een geschenk van vijfhonderd guldens werd vereerd. Hoewel de vloot van den Engelschen Admiraal Blake veel sterker was dan de onze, werd hij echter in zulk eenen drang gebragt, dat, wilde hij zijne scheepsmagt niet volslagen door de Hollanders zien vernielen, hij besluiten moest om, met achterlating van *vier* door de onzen op hem veroverde schepen, naar de Teems te wijken, tot waar de wakkere Tromp hem ook nog zoude vervolgd hebben, indien het hem niet aan bekwame loodsen hadde ontbroken.

Ten jare 1653 geleidde Tromp eene koopvaardij-vloot van 250 zeilen naar het vaderland. Omstreeks Portsmouth kwam hem de Engelsche oorlogsvloot, onder Blake, in gezigt. De Engelsche Admiraal wilde deze gelegenheid aangrijpen om, door het bemagtigen dier koopvaardij-vloot, zijne eer te herstellen, doch Tromp liet hem tot een musketschot naderen en, nu wendende en den Engelschman op zijde gierende, loste hij op hem de volle laag; en, pijlsnel zich omkeerende, brandde hij nog eens aan dezelfde zijde de volle laag op hem in; voorts omloopende, vuurde hij de derde laag aan de andere zijde den Engelschman in de ribben, waarop nu onder het vijandelijk scheepsvolk het jammerlijkst gegil werd gehoord. Sedert vocht Blake niet anders dan op eenen afstand en al wijkende. Intusschen was nu de strijd algemeen geworden. Hier vielen de masten buiten boord, ginds hing het want aan flenters, daar enterde een brander den vijand en vloog met hem in de lucht. De onzen streden als woedende leeuwen; het gekerm der gekwetsten, verdoofd door het gieren der knuppels, koevoeten, gloeijende schuiftangen, getakte morgenstarren en draadkogels, deed hen niet versagen. Midden onder en door den dikken rook flikkerde telkens de bliksem van het ontstoken buskruid. Boulogne's bergen sidderden en Portland beefde. De strijd was zoo vreesselijk dat een derwijze ontzettend schouwspel zich nimmer had vertoond.

In het gevecht geraakte onze kommandeur De Ruiter slaags met het groote Engelsche schip de *Prosperity*, hetwelk hem aanmerkelijke schade toebragt, waardoor hij besloot hetzelve aan boord te klampen en te enteren. Zijne daartoe volvaardige manschap sprong op het vijandelijk schip over, doch werd zoo hardnekkig outvangen, dat zij moesten aflaten. De Ruiter, dit ziende, riep den zijnen toe: *« Mannen, dat gaat niet aan. Eens er in, altijd « er in. 't Sa lustig weêr over!»* Hierop werd de aanval hervat en het schip veroverd. Dit was de strijd van den eersten dag. Daags daaraan volgende, alsook den derden dag werd er niet minder hevig gevochten, en waren bij het einde van den slag *vijf* Engelsche schepen gezonken, *twee* verbrand en *één* door De Ruiter bij entering genomen.

Beroemd was ook de zeeslag bij Katwijk, waar Tromp, met 90 Hollandsche tegen 120 Engelsche schepen onder bevel van Monk streed. Doch Tromp bekroonde zijne heldendaden door den merkwaardigen zeeslag bij Terheide en Scheveningen op den 10den Augustus 1653, waar onze zeeheld zich met lauweren overdekte, maar ook ten grave daalde. Monk verloor in dezen slag *negentien* schepen, van welke er *elf* gezonken of verbrand, en *acht* onbruikbaar geschoten werden. Maarten Harpertszoon Tromp

ontvelde in den ouderdom van 56 jaren; zijn stoffelijk overschot werd te Delft in de Oude-kerk begraven, waar 'slands Staten zijne nagedachtenis met een heerlijk grafgesteente huldigden.

ADVERTENTIEN.

Met referte tot de advertentie in de Javasche courant van den 7den dezer no. 88, maakt de ondergeteekende bekend, dat het gedoelte koper bankpapier, hetwelk in betaling zal kunnen worden gegeven, voor de op den 31sten dezer te verkoopen 30,000 pikols koffij, zal worden aangenomen te *Batavia, Samarang* of *Soerabaija*; terwijl de koopers ook kopergeld in stede van koper bankpapier zullen kunnen voldoen.

De Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen,
VAN DER VINNE.

BATAVIA,
den 23sten aug. 1833.

—De Resident van Batavia brengt bij deze ter kennisse van het publiek dat de volgende banknoten kopergeld vermist zijn te weten:

Drie groot ieder *f* 100, waarschijnlijk gemerkt no. 96, 97 en 98.

Indien een of meer dezer bankpapieren in betaling of ter verwisseling mogten worden aangeboden, verzoekt de ondergeteekende den houder derzelve, wanneer die niet genoegzaam mogt bekend wezen, aantehouden, en anders diens naam en woonplaats aan den ondergeteekenden opgeven; zullende de geen die een of meer dezer biljetten te regt brengt door den eigenaar in billijkheid beloond worden.

De Resident van Batavia.
VAN CATTENBURCH.

BATAVIA,
den 27ten aug. 1833.

EDICTALE CITATIEN.

Pro Fisco. Alzoo President en Leden in den Raad van Justitie te Batavia, op het daartoe door den Fiscaal bij denzelven Raad *Jacobus Cornelis Schmidt* R. O., voor en van wege het Gouvernement van Nederlandsch Indië, gedaan verzoek hebben verleend het eerste defaut en admissie tot het doen eener tweede citatie bij edicte *ad valvas curiæ*, op en tegen alle degenen die vermeenen mogten eenig regt, actie, aanspraak of pretentie te hebben op de hierna te melden penningen, zijnde de overschietende gelden uit de daarbij vermelde verevende desolate boedels welke door de regt hebbenden ondanks de daartoe gedane oproepingen, onafgehaald zijn gebleven, dan wel waarvan geene toewijzing bij vonnis aan iemand is gedaan, als: *f* 8 : 12, [illegible] uit den boedel van wijlen *K. C. Bosse*, in leven gewezen notaris te Batavia, overleden aldaar den 4den augustus 1830; *f* 49 : 33 zilvergeld, uit den boedel van wijlen *T. W. C. Lachman*, in leven ambtenaar op wachtgeld, overleden den 10den januarij 1832; *f* 89 : 56 zilvergeld, uit den boedel van wijlen Mr. *J. Bauer Treeling*, in leven advocaat en procureur, alhier overleden den 19den januarij 1831, welke gelden onafgehaald zijn gebleven. Voorts *f* 139 : 57½ zilvergeld, uit den boedel van wijlen den chinees *Kie Tiantjoein*, in leven apotheker, overleden den 5den augustus 1830; *f* 142 : 99 koper en *f* 2958 : 25½ zilvergeld, uit den boedel van wijlen *A. Vincent*, in leven secretaris der residentie Padang, overleden den 21sten mei 1828, van welke gelden geene toewijzing is gedaan.

Zoo is het, dat ik ondergeteekende eerste deurwaarder en gezworen exploiteur bij den raad van justitie voornd. bij deze voor de tweede maal dagvaard, allen en een iegelijk die zouden vermeenen eenig regt, actie, aanspraak of pretentie te hebben op de hierboven vermelde penningen, om op donderdag den 3den october 1833 's morgens te 8 uren ter openbare rol van welmelden raad in persoon dan wel bij gemagtigden te compareeren, ten einde het eerste defaut te purgeeren en als nog te hooren refereeren aan den op den 22sten augustus jl. ingediende eisch.

Aldus gepubliceerd en geaffigeerd van de puije van het raadhuis op den 23sten augustus 1833.

De 1ste gezworen exploiteur voornoemd,
SCHOUTEN.

—*Pro fisco.* Alzoo President en Leden in den Raad van Justitie te Soerabaija, op het daartoe gedaan verzoek door Mr. *A. A. van Vlooten*, fiscaal bij genoemden raad, hebben verleend het derde defaut en admissie tot het dienen van intendith, alsmede tot het doen eener vierde citatie bij *edicte ad valvas curiæ*, tegen elk en een iegelijk, die vermeenen mogt eenig regt, actie of pretentie te hebben op een en een half pond opium, alsmede op eene somma van *f* 1469, 46, zijnde deze gelden het provenu van op publieke vendutie te Sumanap verkochte goederen, [illegible] en ander op den 6sten december 1831 achter [illegible] eene tusschen de klippen bij het onder Sumanap [illegible] eiland Sapoedie gestrande prauw Toop, door [illegible] *Oewa Kari* gevoerd;

Zoo is het, dat ik *Johannes Heynneman*, tweede deurwaarder en [illegible] bij voornoemden raad, bij deze voor de [illegible] dagvaard alle degenen, die vermeenen mogten [illegible] of pretentie te hebben op voorschrevene opium en [illegible] om op woensdag die zijn zal 28sten augustus 1833, des morgens ten half acht ure, in persoon dan wel bij gemagtigden te compareeren ter openbare rolle van meergemelden raad, ten einde het derde defaut te purgeeren en voorts te zien dienen van intendith.

Aldus geaffigeerd en gepubliceerd, na voorgaanden klokslag van de puije van het Raadhuis te Soerabaija, op den 10den augustus 1833.

De tweede deurw. en gezw. expl. voornoemd,
J. HEIJNNEMAN.

—Alzoo President en Leden in den Raad van Justitie te Soerabaija, op het daartoe gedaan verzoek door den waarnemenden Procureur *J. F. Neijnderff*, voor en van wege President en Leden der desolate boedelkamer alhier ter stede, als administreerende de insolvente boedels van wijlen de abintestato overledenen *Leonardus Abels*, in leven ambtenaar op wachtgeld te Passoeroeang en *Isaak van Teijlingen Thielen*, in leven waarnemende secretaris bij het vendu-departement alhier, hebben verleend, het tweede defaut en admissie tot het doen eener derde citatie bij edicte en superabondantie om te mogen dienen van intendith en den dag van regten daartoe heeft bepaald tegen woensdag den 18den september 1833.

Zoo is het, dat ik *Andries van Geluk*, eerste deurwaarder en gezworen exploiteur bij genoemden raad, bij deze voor de derde maal en superabondantie dagvaard alle degenen die vermeenen mogten eenig regt, actie, op woensdag die zijn zal den 18den september 1833, des morgens ten half acht ure, in persoon of bij gemagtigden te compareeren ter openbare rolle van meergemelden raad, op deszelfs gewone audientie zaal ten einde het tweede defaut te purgeeren en te zien dienen van intendith om als nog hun vermeend regt, actie, of pretentie te institueeren, voorts, te procederen tot het judicium preferentiae concuentiae sub poena tegen de non-comparanten dat zullen worden verklaard van hun regt en pretentie te zijn verstoken en hun deswege zal worden opgelegd een eeuwig stilzwijgen.

Aldus gedaan gepubliceerd en geaffigeerd na voorgaanden klokslag van de puije van het raadhuis te Soerabaija, den 12den augustus 1833.

De eerste deurwaarder en gezworen exploiteur bij den raad van justitie voornoemd,
A. VAN GELUK.

VERKOOP VAN GOEDEREN.

Soerabaijasche [illegible] te koop, bij
P. ABRAHAMSZ.

—Op de vendutie van donderdag den 29sten dezer, zal te 11 uren worden verkocht eene partij kopergeld.

—For Sale. Drawn Bills of the English Factory of Canton, on the Government of Calcutta, 30 days sight to the amount of 60,000 Sicca Rupees, by

N. CEZARD.

BATAVIA, *27 August 1833.*

GEBOORTEN.

Bevallen van eenen zoon de geliefde echtgenoote van
F. D. BOGAARDT.

BATAVIA, *21 augustus 1833.*

STERFGEVALLEN.

Heden overleed tot onze bittere droefheid ons geliefd dochtertje *Sophia Dorothea*, in den ouderdom van slechts drie jaren en zeven maanden.

J. A. THOMAS,
P. F. THOMAS, geb. *Dut.*

BATAVIA,
den 23sten aug. 1833.

NAGELATEN BOEDELS.

De boedelkamer te Samarang roept elk en een iegelijk op, die iets te vorderen heeft van, dan wel verschuldigd is aan den boedel wijlen den Arabier *Sech Alie Bin Mohamat Belfagie*, om daarvan opgave of betaling te doen, binnen drie maanden gerekend van heden.

Namens de boedelkamer,
De Secretaris,
A. HOUTKOPER.

SAMARANG,
16 augustus 1833.

VERTREKKENDE PERSONEN.

G. Waitz, vertrekt naar Europa, deszelfs gemagtigde is *F. A. C. Waitz*.

—*F. W. Disandt*, verlaat Java.

(*Zie verder het Bijvoegsel.*)

Bijvoegsel der Javasche Courant.

WOENSDAG den 28sten Augustus 1833.

VASTGESTELDE PRIJZEN.

	Batavia		Samarang		Soerabaya	
	Guld.	Cents	Guld.	Cents	Guld.	Cents
Tarwe [illegible]	»	30	»	36	»	33
Varkens-vleesch het katje	»	40	»	36	»	32
Ossen-vleesch het ℔	»	25	»	20	»	16

MARKTPRIJZEN.

	Batavia		Samarang		Soerabaya	
	Guld.	Cents	Guld.	Cents	Guld.	Cents
Rijst eerste soort per kojang	125	»	108	»		
Idem tweede soort per kojang	112	50	96	»	120	»
Idem derde soort per kojang	101	»	84	»		
Idem eerste soort per gantang (1/16 picol)	»	54	»	24	»	»
Idem tweede soort per gantang	»	48	»	20	»	»
Idem derde soort per gantang	»	45	»	16	»	»
Koffij per pikol	32	»	35	»	45	»
Klapper-olie per takkor van 33 bottels	8	30	3	[illegible]	9	24
Katjang-olie per takkor van 33 bottels	6	85	3	72	5	28
Dempel-olie per pikel	25	»	24	»	18	»
Brandhout per vadem van 18 voeten lang, 6 voeten hoog en 2 voeten breed	14	50	36	»	12	»

NB. Bovenstaande artikelen zijn allen in koperen-munt berekend.

STRAAT-SUNDA.

Doorgezeild.

Aug. 22—Amerik. schip *Golconda*, Nrris, van New-IJork den 23sten maart, naar Canton.—Eng. schip *[illegible]*, Waller, van Londen den 3den mei, naar Sinkapoer.—Deensch schip *Frederik den Siette*, Seidelen, van Coppenhagen den 8sten april, naar Manilla en Canton.—Eng. schip *Wm. Lockerbij*, Rowe, van Sinkapoer den 31sten julij, naar Londen.

Aug. 24—Spaansch brik *Zafiro*, V. Gallegos, van Cadix den 13den mei, naar Manilla.

BATAVIA.

Aangekomen.

Aug. 23—schoener *Thaij Lai*, Oeij Kiesing, van Samarang den 17den augustus.

Aug. 24—Amerik. bark *Suffolk*, C. Smith, van Boston den 13den mei.—Dito schip *Ninus*, G. Gregersen, van Canton den 24sten junij.

Aug. 26—brik *Allen*, A. Hudson, van Wijnkoopersbaai den 20sten augustus.—brik *[illegible]*, W. [illegible], van Pamanoekan den 25sten dito.—schoener *Ingsoen*, Oeij Kaijsen, van Soerabaija den 14den dito.

Vertrokken.

Aug. 24—schoener *Augusta*, S. Ledoux, naar Ternate.—Amerik. schip *Emperor*, [illegible], naar Soerabaija.—Dito schip *Providence*, W. Martin, naar New-IJork.

Aug. [illegible] *[illegible]*, S. Renson, naar Samarang.—brik *L'Industrie*, [illegible] Bakabar, naar Indramaijoe.—Amerik. schip *[illegible]*, S. Crowell, naar Amsterdam.

Aug. [illegible], [illegible] Burgerhoudt, naar Cherihon.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. [illegible] schepen Baron van der Capellen, L'Esperance, Joedel Barie, Rosalie, Boeroeng; bark Mathilda; brikken Dankbaarheid, Tjoempo, Tjong Goan, Patriot, Tertan, Allen; schooners Diana, Thaij Lai, Ingsoen.—Amerik. schepen Walter, Copia, Merchant, Omega, Martha, Borneo, Neponset, Hebrew, Ninus; bark Suffolk; brik Colonel Howard.—Portug. schepen Admiraal Buijskes, Providencia; brik Eliza.—Zweedsch. schip Cecilia; brik Venus.—Breemsch schip Sophie.—Frans. schip Le Taijac.

SAMARANG.

Aangekomen.

Aug. 17—bark *Radja Walie*, A. van Os, van Batavia en Cheribon den 5den augustus, met Zr. Ms. troepen, passagiers, de heeren W. A. van Bazel, Rinzen vrouw, de heeren Kruisman en P. Berg,

Aug. 19—bark *Nederlander*, J. Lloijd, van Batavia den 14den augustus, passagiers, de heer Bussingh, en jufvrouw Rochemont.

Aug. 20—Amerik. schip *Margaret Forbes*, James King, van Batavia den 19den augustus, passagier, de heer W. Jenks.—stoom-boot *Van der Capellen*, F. W. E. Lange, van Batavia den 17den dito, passagier, de heer Du Cloux.

Vertrokken.

Aug. 20—brik *Harriet*, W. H. Nash, naar Soerabaija, met Zr. Ms. troepen, passagiers, de heer Budh, vrouw en heer Blankevoort.

SOERABAIJA.

Aangekomen.

Aug. 17—Amerik. schip *James Parkens*, S. Crowell, van Passaroeang den 15den augustus.

Aug. 18—schip *IJdroesie*, Sech Said Bin Awal Algatoor, van Passaroeang den 18den augustus.

Aug. 20—brik *Charlotta*, F. C. Thaarup, van Batavia den 3den augustus.

Vertrokken.

Aug. 17—schip *Peter Rachman*, J. H. de Groot, naar Sumanap.—schoener *Dolphijn*, G. Martherus, naar dito.

Aug. 18—Amerik. schip *James Parkens*, S. Crowell, naar Batavia, passagiers, de heeren Emile Taatit en Eduward Bertrand.

Schepen liggende ter reede.

Zr. Ms. brik *Meermin*; korvet *Zwaluw*; schoeners *Dankaas*, *Pollux*, *Windhond*; transport-boot *No 4*; schepen Petrus, De Vrouw Maria, Abel Tasman, Willem Ernst, Holland, Johanna Elizabeth, Dankbaarheid aan de Nederlandsche Handel Maatschappij, Rotterdams Welvaren, Zeemans Hoop, Olivier van Noord, Marij en Hillegonda, Aurora, Walcheren, De Hoop van Alblasserdam, IJdroesie; barken Theodora, Zephir, Concordia, Sheeva; brikken Jason, Tobeing, Charlotta, Dorothea; schoeners Polks, Monkeij, Drake, Calipso; galjas Kim Hokhim.—Eng. schoener Aranza.

HANDELSBERIGTEN.

Vervolg en slot van het KORT OVERZIGT van den handel en scheepvaart te Makasser gedurende de jaren 1830, 1831 en 1832.

De uitvoeren hebben plaats gehad naar de ondervolgende landen als in

	1830.	1831.	1832. Schatting.
Naar Java en Madura	ƒ 263302	ƒ 348869	ƒ [illegible]
» de Molukkos en Timorkoepang	» 70253	» 80595	» 56358
» Nieuw Holland	» 790	» 1103	» [illegible]
» Balie	» 63313	» 86180	» 92294
» Borneo	» 1348	» 42	» 3909
» Sumbawa en Bima	» »	» 2924	» 2765
» Riouw en Singapoer	» 86344	» 79167	» 107594
» Plaatsen buiten het ressort van Makasser	» 6975	» 29965	» [illegible]
» Plaatsen onder het ressort van Makasser	» 128480	» [illegible]	» [illegible]
	ƒ 620864	ƒ [illegible]	ƒ 699664

De uitgevoerde artikelen hebben bestaan in voortbrengselen.

	Van Europa en Amerika.	West van Indië en Bengalen.	China en Siam.	Van den Oostersche Archipel.	Totaal.
In 1830 voor	ƒ 23960	ƒ 95848	ƒ 60078	ƒ 460927	ƒ 640813
» 1831 »	» 82600	» [illegible]	» 68546	» 546074	» 773469
» 1832 »	» [illegible]	» [illegible]	» [illegible]	» 500761	» 669664

De uitvoeren in gemelde jaren hebben alleen onder Ned. Ind. vlaggen plaats gehad.

In 1830 zijn vertrokken, Europesche getuigde vaartuigen.

Naar Java en Madura	19
» de Molukkos en Timorkoepang	3
» Balie	1
» Plaatsen buiten het ressort van Makasser	2
» » onder »	1
Te Zamen	25 Metende 2523 Lasten.
Wijders Inlandsch getuigde vaartuigen	459 —— 4199 »
Totaal schepen en vaartuigen	485 —— 6920½ Lasten.

In 1831 zijn vertrokken, Europesche getuigde vaartuigen.

Naar Java en Madura	10			
„ de Molukkos en Timorkoepang	2			
„ Timordellie	1			
„ Plaatsen gelegen onder het ressort van Makasser	2			
„ Plaatsen gelegen buiten ressort van Makasser	1			
	16	Metende 1661	Lasten.	
Wijders Inlandsch getuigde vaartuigen	474	—	4806	„
Totaal schepen en vaartuigen	490	Metende 6467	Lasten.	

In 1832 zijn vertrokken, Europesche getuigde vaartuigen.

Naar Java en Madura	6			
„ de Molukkos en Timorkoepang	8			
„ Macao	1			
„ Balie	4			
„ Plaatsen gelegen buiten het ressort van Makasser	1			
	20	Metende 2334½	Lasten.	
Wijders Inlandsch getuigde vaartuigen	419	—	4257	„
Totaal schepen en vaartuigen	439	Metende 1661	Lasten.	

De voornaamste artikelen welke gedurende gemelde jaren te Makasser zijn uitgevoerd hebben bestaan in de volgende.

	In 1830.	1831.	1832.
Amfioen (Beng.)	f 60750	f 38548	f 58426.
Aardewerken en Porcelein (Chin.)	- 10359	- 9776	- 8196.
Arak en Anijsdrank	- 8243	- 14116	- 22161.
Gambier	- 7100	- „	- 4600.
[illegible]	- [illegible]	- 8965	- 8770.
[illegible]	- [illegible]	- [illegible]	- [illegible]
Kapas	- 1995	- 899	- 3473.
Lijnwaden (Eur.)	- 14012	- 75689	- 13448.
Idem (Beng.)	- [illegible]	- 27483	- 21593.
Idem en katoene garens (Inl.)	- 29307	- 50697	- 56305.
Paarl d'Amour	- 2307	- 3210	- 9387.
Rijst	- 4605	- 21920	- 16489.
Schildpad	- 81786	- 99077	- 116468.
Tripang	- 265920	- 266208	- 170793.
Jav. Tabak (en Balinesche)	- 33021	- 28644	- 39307.
[illegible] (Chin.)	- 7766	- 865	- 2258.
[illegible]	- 3054	- 3179	- 1340.
Vogelnestjes	- 13980	- 8840	- 8171.
Was	- 21667	- 18976	- 11599.
IJzerwerken (Inl.)	- 9017	- 18009	- 11004.
Ruwe zijde (Chin.)	- 19685	- 25799	- 35463.

Aangebragte en Uitgevoerde ladingen te BATAVIA, van den 24sten tot en met den 31sten augustus.

24 *Augustus.* Van *Bordeaux*, met het Fransche schip *Reyne*, *Faye*.
92 vn., 78 kn. en 1356 ks. roodewijn, 21 vs. en 134 ks. witte wijn, [illegible] ks. fijne wijnen, 88 dz. champagnewijn, 200 mandjes [illegible], [illegible] ks. brandewijn, 29 kn. vruchten op [illegible], [illegible], [illegible] parfumerien en kramerijen, 12 do. [illegible], 3 do. pendules [illegible] metaalwerken, 15 do. schilderijen en spiegels, 16 do. diverse koopmanschappen, 5 b. wollen en katoenen goederen, 19 do. en 7 [illegible] schrijfpapier en kantoorbehoeften, 3 b. zijdestoffen en gouddraad, 108 dz. saladeolie, *A. Laguier.*
91 kn. roodewijn, *Douglas*, *Mackenzie en Co.*
100 ks. fijne wijnen, 3 ks. schilderijen, *N. Cazard.*
2 kn. zijdestoffen, 6 do. kramerijen. 7 do. porcelein, 7 vn. [illegible] steenen, 2 do. salpeter en zwavel, 1 kist [illegible], 1 do. [illegible] 45 pullen lijnolie, 550 stv. ijzer, 14 vs. brandewijn, 26 b. kurk-proppen, 3 filtreermachines, *Order.*

26 *Augustus.* Van *Boston*, met het Amer. schip *Suffolk*, *C. Smith.*
8000 zilveren sp. matten, *Paine*, *Stricker en Co.*

Idem. Van *Canton*, met het Amer. schip *[illegible]*, *G. Gregerson.*
1441 kn. thee, 100 do. kampher, 400 do. cassia, 500 st. huiden, *Paine*, *Stricker en Co.*

27 *Augustus.* Van *Liverpool*, met het Amer. schip *Hebrew*, *L. J. C[illegible]*
44 b. en 8 kn. lijnwaden, [illegible] vn. en 93 md. aardewerken, 9[illegible] stv. en 340 bundels ijzer, *Douglas, Mackenzie en Co.*
4 b. en 4 kn. lijnwaden, en 1 [illegible], *Paine*, *Stricker en Co.*

UITVOER.

24 *Augustus.* Naar *Nederland over Soerabaija*, met het Amer. schip *Empire*, *J. O. Baker.*
300 pic. tin, 152 do. sapanhout, *N. Cazard.*

26 *Augustus.* Naar *Rotterdam over Pekalongang en Samarang*, [illegible] de Amer. brik *Cherokee*, *S. Benson.*
200 pic. sapanhout, 60 do. bindrotting, *Forestier en Co.*
1600 pic. suiker, 400 do. tin, *Ten Brink*, *Reijnst*; *Gijsing en Co.*

B. beteekent; balen, pic. picols, kn. kisten, ks. kistjes, [illegible] koijangs, kg. korgies, vn. vaten, vs. vaatjes, kd. krandjangs, md. manden, kr. kruiken, pp. pijpen, ox. oxhoofden, stv. [illegible] [illegible], st. stuks, bs. bossen, dz. dozijn, lg. leggers, pd. ponden, [illegible]
pk. pakken, th. thail, kar. karaat, katt. katties, fl. flesschen.

SCHEPEN *in lading te* BATAVIA.

Naar Amsterdam,	Amer. schip	*Copia*,	*Hoyt.*
„ Idem,	„ „	*Borneo*,	*Prescott.*
„ Nederland,	„ „	*Ninus*,	*Gregerson.*
„ Amsterdam,	Brem. „	*Sophia*,	*Wessell.*
„ Zweden,	Zweed. brik	*Venus*,	*Sjaine.*
„ China,	Amer. schip	*Oneg[illegible]*,	*Russell.*
„ Idem,	„ „	*Merchant*,	*Lombard.*
„ Idem,	„ brik	*Colonel Howard*,	*Campbell.*
„ Macao,	Portug. schip	*Admiraal Buijskes*,	*de Costa.*
„ Idem,	„ „	*Providencia*,	*[illegible]*
„ de Golf v. Persien,	Ned. Ind. schip	*L'Esperance*,	*[illegible]*
„ Makasser,	„ „	Padnakang,	*Bethbeder.*
„ Riouw,	„ „	Idem,	*Sampson.*
„ Soerabaija,	„ brik	*[illegible]*,	*Dreyer.*
„ Idem,	„ schip	*Rosalie*,	*[illegible]*
„ Pekal. en Samar.	„ bark	*[illegible]*,	*[illegible]*
„ Samarang,	„ schoon.	*The Lady*,	*[illegible]*

TE BATAVIA TER LANDS DRUKKERIJ.